21.5.2025

Ympäristöministeriö
lainsäädäntöneuvos Piia Kähkölä

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

ympäristöministeriö antaa kirjallisen vastineensa valiokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa esitettyihin kannanottoihin koskien

hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 ja 5 §:n sekä luonnonsuojelulain 35 §:n muuttamisesta (HE 42/2025 vp).

Sisällys

1. Määritelmät 1
1.1. Uusiutuvan energian tuotantolaitos 1
1.2. Muut määritelmät 2
2. Menettelyiden määräajat 3
2.1. Laskemissäännöt 3
2.2. Määräaikojen pituudet 4
2.3. Ympäristöarviointien sisältyminen määräaikoihin 4
3. Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet 5
3.1. Nopean kehittämisen alueiden ulkopuolelle jätettävät alueet 5
3.2. Alueiden nimeäminen 5
3.3. Muutoksenhakuoikeus 7
4. Voimavaravaikutukset ja sähköinen asiointi 8
4.1. Viranomaisen voimavaravaikutukset 8
4.2. Sähköinen asiointi 9
5. Muita huomioita 9

1. Määritelmät

1.1. Uusiutuvan energian tuotantolaitos

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Energiateollisuus ry esittävät lausunnoissaan, että pumppuvoimalaitokset sisällytettäisiin 1. lakiehdotuksen 3 §:n 5 kohdan mukaiseen uusiutuvan energian tuotantolaitoksen määritelmään. Kemijoki Oy puolestaan esittää, että pumppuvoimalat määriteltäisiin kuuluvaksi uusiutuvan energian määritelmään kuuluviksi vesivoimalaitoksiksi.

Ympäristöministeriö toteaa, että pumppuvoimalaitoksia pidetään RED-direktiivin soveltamiskäytännössä energiavarastoina, eikä uusiutuvan energian tuotantolaitoksina. Tämä tulkinta on vakiintunut jo direktiivin aiempien versioiden täytäntöönpanossa. Tulkintaa tukee myös direktiivin 7 artiklan 2 kohta, jonka mukaan laskettaessa jäsenvaltion uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön kokonaisloppukulutusta mukaan ei lasketa sähkön tuotantoa pumppuvoimalaitoksissa aiemmin ylämäkeen pumpatun veden avulla. Ympäristöministeriö ei pidä pumppuvoiman lisäämistä uusiutuvan energian tuotantolaitoksen määritelmään RED-direktiivin mukaisena.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että uusiutuvan energian tuotantolaitoksen määritelmästä on poistettu lausuntokierroksen jälkeen maininta laitoksen samalla paikalla sijaitsevista energiavarastoista ja laitoksen sähkö-, lämmitys- tai jäähdytysverkkoihin liittämiseksi tarvittavista rakenteista. Tämä jättää sen mukaan epäselväksi sen, soveltuuko esimerkiksi 1. lakiehdotuksen 10 §:n mukaiset määräajat energiavarastojen luvitukseen.

Ympäristöministeriö toteaa, että maininta energiavarastoista ja verkkoon liittämiseksi tarvittavista rakenteista on siirretty ehdotuksen valmistelussa 1. lakiehdotuksen määritelmiä koskevasta 3 §:stä lakiehdotuksen soveltamisalaa koskevaan 2 §:ään. Tarkoituksena on, että määräajat soveltuisivat myös laitoksen samalla paikalla sijaitseviin energiavarastoihin ja verkkoon liittämiseksi tarvittaviin rakenteisiin. Selkeyden vuoksi 1. lakiehdotuksen 10 §:ää olisi perusteltua muuttaa seuraavasti (lisäykset alleviivattuna):

10 §

Uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajat

Uusiutuvan energian tuotantolaitoksen, sen samalla paikalla sijaitsevien energiavarastojen sekä laitoksen sähkö-, kaasu-, lämmitys- tai jäähdytysverkkoihin liittämiseksi tarvittavien rakenteiden rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien 9 §:ssä tarkoitettujen menettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää liitteen 1 taulukon 1 mukaisia määräaikoja. Nopean kehittämisen alueilla sijaitseviin laitoksiin sovelletaan kuitenkin liitteen 1 taulukon 2 mukaisia määräaikoja silloin, kun niissä noudatetaan alueen nimeämispäätöksessä määriteltyjä haitallisten ympäristövaikutusten lieventämistoimenpiteitä.

1.2. Muut määritelmät

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausunnossaan harkitsemaan RED-direktiivin 2 artiklan toisen kohdan 44 d alakohdan mukaisen energiavaraston määritelmän ja 2 artiklan toisen kohdan 9 b alakohdan mukaisen aurinkoenergialaitteen määritelmän sisällyttämistä lakiin direktiivin täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Ympäristöministeriö toteaa, että määritelmät on avattu esityksen perusteluosiossa direktiivin mukaisesti. Se pitää kuitenkin direktiivin täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi perusteltuna nostaa määritelmät säädöstasolle lisäämällä 1. lakiehdotuksen 3 §:ään uudet 11 ja 12 kohdat seuraavasti (lisäykset alleviivattuna):

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *uusiutuvalla energialla* tuuli- ja aurinkoenergiaa, geotermistä energiaa, osmoottista energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa ja biomassaa sekä kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua, joka ei ole peräisin fossiilisista lähteistä;
5) *uusiutuvan energian tuotantolaitoksella* sellaista energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on mahdollista käynnistys- ja varapolttoaineiden käyttöä huomioon ottamatta uusiutuvaa;

9) *hankekehittäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistelee tuotantolaitoshankkeen toteuttamista;
10) *nopean kehittämisen alueella* aluetta tai paikkaa, joka on nimetty 14 c §:n nojalla ympäristövaikutusten näkökulmasta erityisen soveltuvaksi uusiutuvan energian tuottamiseen;
11) *samalla paikalla sijaitsevalla energiavarastolla* energiavarastoa, joka on yhdistetty uusiutuvaa energiaa tuottavaan laitokseen ja liitetty samaan verkon liityntäpisteeseen;
12) *aurinkoenergialaitteilla* laitteita, jotka muuntavat aurinkoenergiaa lämpö- tai sähköenergiaksi.

Suomen uusiutuvat ry esittää lausunnossaan, että energiavaraston ei tarvitsisi sijaita samassa kiinteistöryhmässä tuotantolaitoksen kanssa, vaan riittäisi, että se on liitetty saman liitynnän kautta sähköverkkoon. Kemijoki Oy:n lausunnon mukaan energiavaraston määritelmää tulisi tulkita riittävän laajasti niin, että Ailangantunturin kaltaisia pumppuvoimahankkeita voitaisiin pitää lain tarkoittamina energiavarastoina. Ympäristöministeriö katsoo, että samalla paikalla sijaitsevan energiavaraston määritelmässä tulisi RED-direktiivin täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi noudattaa direktiivin edellä mainittua samalla paikalla sijaitsevan energiavaraston määritelmää. Se ei pidä perusteltuna tehdä määritelmään kansallisia lisäyksiä, jotka voivat osoittautua direktiivin vastaiseksi.

2. Menettelyiden määräajat

2.1. Laskemissäännöt

Pohjolan Voima esittää harkittavaksi, että määräajat laskettaisiin lupahakemuksen vireilletulosta esityksen mukaisen lupahakemuksen täydellisyyden toteamisen sijaan. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Energiateollisuus ry toteavat lausunnoissaan, että määräajan laskennan alkaminen lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta heikentää määräaikojen tosiasiallista vaikuttavuutta.

Ympäristöministeriö toteaa, että määräaikojen alkaminen lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta hakemuksen vireilletulon sijaan perustuu RED-direktiiviin. Mikäli kansallisesti päätettäisiin säätää määräaikojen laskennasta direktiivistä poikkeavasti, olisi kyse kansallisesta lisäsääntelystä. Hallituksen esityksen valmistelun lähtökohtana on ollut panna kansallisesti täytäntöön RED III -direktiivin edellyttämät muutokset, eikä esitettyä kansallista lisäsääntelyä pidetä perusteltuna.

Metsähallituksen lausunnon mukaan viranomaiselle tulisi säätää aktiivisempi ohjausrooli ja luvituksen neuvottelumenettely nykyisen kirjallisen menettelyn sijaan, jotta vaatimus lupahakemuksen täydellisyydestä ei johda tarpeettomiin viivästyksiin. Ympäristövaliokunnan 16.5.2025 pidetyssä kokouksessa esitettiin lisäksi kysymys siitä, voisiko lupamenettelyn määräaikojen kulumisen alkaminen vasta lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta johtaa siihen, että määräajat alkavat keinotekoisesti kulua myöhemmin pyytämällä aina uusia täydennyksiä.

Ympäristöministeriö toteaa, että esityksen perusteluosiossa (jakso 6.1) todetaan hakemuksen täydellisyyden tarkoittavan tilannetta, jossa hakemus ja sen liitteet täyttävät lainsäädännön vaatimukset ja ne mahdollistavat

hakemuksen käsittelyn. Tarkoituksena ei näin ollen ole, että täydennyksiä vaadittaisiin lainsäädännön vaatimukset ylittävin osin. Huomionarvoista on, että viranomaista sitoo hallintolain (434/2003) 31 §:n velvoite asian riittävästä selvittämisestä. Se ei myöskään voi myöntää lupaa, jos ei ole tietoa siitä, täyttyvätkö luvan myöntämiselle laissa asetetut edellytykset. Viranomainen toimii virkavastuulla ja sitä sitoo hallintolain 23 §:n mukainen käsittelyn viivytyksettömyys.

Ympäristöministeriö toteaa lisäksi, että 1. lakiehdotuksen 4 §:n mukaan yhteyspisteviranomaisen tulisi varmistaa, että laissa säädettyjä määräaikoja noudatetaan. Käytännössä tämä edellyttäisi yhteyspisteviranomaiselta aiempaa aktiivisempaa roolia. Hallituksen esityksellä laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (41/2025 vp) ja siihen liittyvässä Yhden luukun palvelujen toimeenpanohankkeessa pyritään edistämään viranomaisen ennakollista ohjausta ja yhteistyötä.

2.2. Määräaikojen pituudet

Suomen uusiutuvat ry esittää lausunnossaan, että kansallisesti säädettäisiin direktiivin edellyttämiä määräaikoja lyhyemmistä määräajoista. Myös muut lausujat nostavat lausunnoissaan esille sen, että esityksen ei todellisuudessa arvioida ainakaan merkittävästi lyhentävän määräaikoja.

Ympäristöministeriö toteaa, että hallituksen esityksen valmistelussa on ollut tavoitteena täyttää direktiivin vaatimukset, eikä siinä ole tarkasteltu mahdollisuutta antaa direktiivin vaatimuksia tiukempaa määräaikoja koskevaa kansallista lisäsääntelyä. Esitetty muutos edellyttäisi laajempaa arviointia sen vaikutuksista toimivaltaisten viranomaisten resursseihin, eikä sen mukaista kansallista lisäsääntelyä katsota tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa tämän hallituksen esityksen yhteydessä.

2.3. Ympäristöarviointien sisältyminen määräaikoihin

Energiateollisuus ry, Suomen uusiutuvat ry ja Metsähallitus pitävät direktiivin vastaisena sitä, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja Natura-arviointia ei ole sisällytetty lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikoihin.

Ympäristöministeriö toteaa, että vaikka direktiivin 16 artiklan 1 kohdan virkkeessä mainitaan ympäristöarvioinnit, saman kohdan toisessa virkkeessä tarkennetaan lupamenettelyn sisältävän kaikki hallinnolliset vaiheet artiklan 2 kohdan mukaisesta lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta alkaen.

YVA-menettelyssä tai Natura-arvioinnissa ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan kyse lupahakemuksesta eivätkä mainitut menettelyt pääty lupaan tai edes hallinnolliseen päätökseen. Mainituissa menettelyissä valmisteltavat asiakirjat eivät näin ollen ole lupahakemuksia, joiden täydellisyyden toteamisesta määräajat direktiivin mukaan alkavat kulua. Ympäristöministeriö ei pidä direktiivin vastaisuutta koskevia väitteitä perusteltuina. Ennen lupahakemuksen täydellisyyden toteamista tapahtuvien menettelyvaiheiden sisällyttäminen määräaikoihin olisi ympäristöministeriön näkemyksen mukaan kansallista lisäsääntelyä, jota on esityksen valmistelussa pyritty välttämään.

Ympäristöarviointien osalta ympäristöministeriö huomauttaa lisäksi, että direktiivin määräajat on tarkoitettu koskemaan menettelyvaiheita, joina lupahakemus on viranomaisen työstettävänä. Valtaosa YVA-menettelyyn ja Natura-arviointiin kuluvasta ajasta liittyy toiminnanharjoittajan vastuulla olevaan toimintaan. Voimassa olevassa YVA-laissa on jo nykyisellään säädetty tiukat määräajat viranomaisen vastuulla oleville

käsittelyvaiheille. Lisäksi luonnonsuojelulain 35 §:n mukaiseen viranomaista koskevaan Natura-arvioinnista annettavan lausunnon määräaikaan esitetään hallituksen esityksellä laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (41/2025 vp) muutosta niin, että lausunto tulisi antaa kuuden kuukauden sijaan kolmen kuukauden määräajassa.

3. Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet

3.1. Nopean kehittämisen alueiden ulkopuolelle jätettävät alueet

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Energiateollisuus ry, MTK ry ja Suomen uusiutuvat ry vastustavat 1.lakiehdotuksen 14 a §:n 2 momentin 1 kohtaan esitettyä kansallista lähtökohdista ehdotettua rajoitusta, jonka mukaan nopean kehittämisen alueita ei voisi nimetä alueille, jotka koostuvat merkittävissä määrin tuottavasta metsämaasta tai ruoantuotannossa olevista pelloista.

Ympäristöministeriö toteaa, että mainitun momentin listaus perustuu pääosiltaan RED-direktiivin 15 c artiklaan. Siihen on kuitenkin päätetty hallitusohjelmaan perustuen esittää metsiä, peltoja ja luonnontilaisia suoalueita koskeva kansallinen lisärajoitus. Rajoitusten osalta on syytä huomioida, että nopean kehittämisen alueet tulisi esitetyn 14 a §:n 1 momentin mukaan ja direktiiviin perustuen jo lähtökohtaisesti nimetä niin, että uusiutuvan energian käyttöönotolla ei niillä odoteta olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Edelleen nimeämisessä tulisi asettaa etusijalle rakennetut pinnat sekä ihmistoiminnan seurauksena muuttuneet alueet. Alueiden nimeämisen lähtökohtana ei näin ollen muutenkaan direktiivin mukaan ole tarkoitus olla laitosten rakentaminen esimerkiksi metsämaalle.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kiinnittää huomiota merkittävissä määrin -käsitteen epäselvyyteen. Ympäristöministeriö toteaa, että merkittävissä määrin -käsitteellä on tarkoitus viitata alueen laajuuteen. Käsitteen tarkempi sisältö on tarkoitus muotoutua Lupa- ja valvontaviraston alueiden nimeämistä koskevassa soveltamiskäytännössä. Ympäristöministeriö ei pidä käsitteen tarkempaa määrittelyä säädöstekstissä tarkoituksenmukaisena.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry tekee lausunnossaan useita lisäysehdotuksia 14 a §:n 2 momentin listaukseen alueista, jotka tulisi automaattisesti jättää nopean kehittämisen alueiden ulkopuolelle. Asia on noussut esille myös ympäristövaliokunnan kokouksessa 16.5.2025.

Ympäristöministeriö toteaa, että säännöksen listaus perustuu suurimmaksi osaksi RED-direktiivin vaatimuksiin, eikä sen laajentamista yli direktiivin vaatimusten pidetä tämän jakson ensimmäisessä kappaleessa mainittua poikkeusta lukuun ottamatta tarkoituksenmukaisena. Ympäristöministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että myös muut ympäristövaikutusten näkökulmasta merkitykselliset alueet voivat lopulta jäädä nopean kehittämisen alueiden ulkopuolelle sen seurauksena, että uusiutuvan energian käyttöönotosta ei saisi nimettävillä alueilla olla odotettavissa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutuksen sisältö on laaja ja se pitää sisällään myös vaikutukset esimerkiksi maisemaan.

3.2. Alueiden nimeäminen

MTK ry:n lausunnon mukaan uusiutuvan energian nopean kehittämisen hankkeilta tulisi edellyttää alueiden maanomistajien suostumusta. Kysymys nousi lisäksi esille ympäristövaliokunnan kokouksessa 16.5.2025. Ympäristöministeriö toteaa, että nopean kehittämisen alueiden nimeämisen oikeusvaikutukset liittyvät

esityksen mukaan ainoastaan lupamenettelyjen nopeampiin määräaikoihin ja mahdollisuuteen päästä YVA-menettelyä ja Natura-arviointia koskevan vapautuksen piiriin. Alueiden nimeämisellä ei puututtaisi maanomistajan oikeuteen käyttää aluettaan haluamallaan tavalla. Alueiden nimeämisen ei näin ollen katsota olevan tarkoituksenmukainen vaihe maanomistajan luvan hankkimiselle. Ympäristöministeriö ei pidä ehdotusta perusteltuna.

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää lausunnossaan tärkeänä, että kunta tai Lupa- ja valvontavirasto pyytäisi maakunnan liitoilta lausunnon nopean kehittämisen alueen nimeämisen yhteydessä. Ympäristöministeriö toteaa, että alueiden nimeämispäätöksen vaikutukset tulisi ehdotuksen mukaan arvioida viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005, *SOVA-laki*) tarkoitetussa SOVA-menettelyssä. SOVA-menettelyyn liittyy kaksi yleisön kuulemiskierrosta. Yleisön käsite on SOVA-menettelyssä laaja, ja tarkoituksena on mahdollistaa kaikkien relevanttien tahojen, mukaan lukien maakunnan liittojen, osallistuminen SOVA-laissa tarkoitetulla tavalla. Ympäristöministeriö ei pidä perusteltuna sitä, että tällaisesta yksityiskohdasta säädettäisiin säädöstasolla.

Edelleen Etelä-Savon maakunnan liitto katsoo, että esitystä tulisi täsmentää maakuntakaavan osalta ja määritellä selkeästi, kuinka maakuntakaavat tullaan ottamaan huomioon nopean kehittämisen alueiden nimeämisessä. Kysymys nousi esille myös ympäristövaliokunnan kokouksessa 16.5.2025. Ympäristöministeriö toteaa, että nopean kehittämisen alueiden nimeämisellä ei ole esityksen perusteluissa selostetulla tavalla tarkoitettu olemaan vaikutusta mihinkään kaavoitustasoon. Alueiden oikeusvaikutukset liittyisivät ainoastaan lupamenettelyn lyhyempiin määräaikoihin ja ympäristöarviointeja koskevaan vapautukseen, eikä nimeämisellä tehtäisi esimerkiksi aluevarauksia. Ympäristöministeriö ei pidä Etelä-Savon maakuntaliiton lisäysehdotusta perusteltuina.

Ympäristöministeriö toteaa, että esityksen mukaan kunnat esittäisivät Lupa- ja valvontavirastolle nopean kehittämisen alueiksi nimettäviä alueita. Kuntien esittämät alueet voisivat olla maakuntakaavoissa tunnistettuja energiantuotantoalueita, mutta ne voisivat olla myös muita alueita. Nimeämismahdollisuutta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi rajata koskemaan pelkkiä maakuntakaavojen energiantuotantoalueita, sillä se saattaisi jättää nimeämisen ulkopuolelle sellaisia alueita, jotka muutoin soveltuisivat nopean kehittämisen alueiksi.

Esityksen valmistelussa on tarkasteltu myös sitä, että maakunnan liitoilla olisi oikeus esittää nopean kehittämisen alueita. Tästä on kuitenkin luovuttu, jotta vältyttäisiin mahdollisilta ristiriitatilanteilta maakunnan liiton ja kunnan näkemysten välillä. Mahdollista ja odotettavaakin on, että kunnat työstävät esitettäviä alueita yhteistyössä maakunnan liiton kanssa. Yhteistyötä ei kuitenkaan hallinnollisen taakan näkökulmasta esitetä pakolliseksi.

Etelä-Savon maakunnan liitto huomauttaa lisäksi, että SOVA-lain mukaisessa vaikutusten arvioinnissa keskitytään ko. suunnitelman tai päätöksen vaikutusten arviointiin, jolloin arvioitavan suunnitelman ja mahdollisten muiden vireillä suunnitelmien sekä hankkeiden yhteysvaikutukset voivat jäädä arvioimatta. Ympäristöministeriö toteaa, että SOVA-lain nojalla viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (347/2005, SOVA-asetus) 4 §:n 6 kohdan mukaan SOVA-menettelyssä on arvioitava myös yhteisvaikutuksia. Ympäristöministeriö ei pidä huomautusta perusteltuna.

Kemijoki Oy:n lausunnon mukaan nopean kehittämisen alueita pitäisi voida nimetä myös pumppuvoimahankkeita varten. Ympäristöministeriö toteaa, että alueiden nimeämistä koskeva säännös olisi

esityksen mukaan teknologianeutraali. Pumppuvoimaa ei kuitenkaan jaksossa 1.1. käsitellyllä tavalla pidetä uusiutuvan energian tuotantolaitoksena.

Nopean kehittämisen alueilla soveltuva YVA-menettelyä ja Natura-arviointia koskeva vapautus voisi RED-direktiivin 16 a artiklan mukaan soveltua vain tiettyihin direktiivissä erikseen mainittuihin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin, niiden samassa paikassa sijaitseviin energiavarastoihin sekä tällaisten laitosten ja varastojen verkkoon liittämiseen.

YVA-menettelyä koskeva vapautus soveltuu RED-direktiivin 16 a artiklan 3 kohdan mukaan hanketyyppeihin, jotka on mainittu tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin (2011/92/EU, *YVA-direktiivi*) liitteessä II:

- muut kuin YVA-direktiivin liitteessä I mainitut sähkön, höyryn ja kuuman veden teolliset tuotantolaitokset (YVA-direktiivin liitteessä II olevan 3 kohdan a kohta),
- muut kuin YVA-direktiivin liitteessä I mainitut kaasun, höyryn ja kuuman veden siirrossa tarvittavat tuotanto- ja jakelulaitokset ja sähkön siirtoon tarkoitetut ilmakaapelit (YVA-direktiivin liitteessä II olevan 3 kohdan b kohta),
- palavien kaasujen varastointi maan alla (YVA-direktiivin liitteessä II olevan 3 kohdan d kohta),
- vesivoimalaitokset (YVA-direktiivin liitteessä II olevan 3 kohdan h kohta),
- tuulivoimalat (YVA-direktiivin liitteessä II olevan 3 kohdan i kohta), sekä
- öljyn sekä petrokemiallisten ja muiden kemiallisten tuotteiden varastointirakenteet (YVA-direktiivin liitteessä II olevan 6 kohdan c kohta).

Vapautuksen piirissä ei RED-direktiivin mukaan ole esimerkiksi YVA-direktiivin II liitteen 10 kohdan g alakohdan mukaiset padot ja muut laitokset veden patoamista tai pitkäaikaista varastoimista varten (kuin YVA-direktiivin liitteessä I mainitut), joita pumppuvoimalat esimerkiksi saattavat vaatia. Nopean kehittämisen alueilla soveltuvat YVA-menettelyä ja Natura-arviointia koskevat vapautukset eivät ympäristöministeriön näkemyksen mukaan voi soveltua pumppuvoimaloihin.

3.3. Muutoksenhakuoikeus

Energiateollisuus ry katsoo lausunnossaan, että seulontamenettelypäätökseen ehdotettu järjestöjen valitusoikeus ei ole perusteltu. Seulontamenettelyn oikeusvaikutus liittyy sen mukaan siihen, voidaanko hanke vapauttaa arviointimenettelyistä. Se katsoo, että hankkeen kaavoitus- ja lupamenettelyt mahdollistavat laajat valitusoikeudet muutenkin.

Ympäristöministeriö toteaa, että YVA-direktiivin 11 artikla edellyttää, että yleisöllä, jota asia koskee (ml. järjestöt) on oikeus saattaa direktiivin osallistumista koskevien säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisältö taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä.

Seulontamenettelyllä määritettäisiin käytännössä se, onko yksittäinen hanke RED-direktiivin mukaisesti YVA-direktiivin ja YVA-menettelyn soveltumista koskevan vapautuksen piirissä vai ei. Yleisöllä, jota asia koskee (ml. järjestöillä), tulisi ympäristöministeriön näkemyksen mukaan YVA-direktiivin vaatimusten täyttämiseksi olla mahdollisuus saattaa uudelleen tutkittavaksi se, onko YVA-menettelyä koskeva vapautus määritetty

oikein, vai kuuluisiko hanke todellisuudessa normaalisti YVA-direktiivin soveltamisalaan. Järjestöjen muutoksenhakuoikeudesta tulisi ympäristöministeriön näkemyksen mukaan säätää myös tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien Euroopan talouskomission yleissopimuksen (SopS 121–122/2004, *Århusin sopimus*) velvoitteiden noudattamiseksi. Lisäksi järjestöjen muutoksenhakuoikeuden turvaamisella varmistutaan perustuslain 20 §:n noudattamisesta.

Ympäristöministeriö huomauttaa lisäksi, että kaavoitusta koskevassa muutoksenhaussa ei käsitellä sitä, onko yksittäisen hankkeen vaikutukset arvioitu YVA-direktiivin mukaisesti. Kaikki uusiutuvan energian hankkeet eivät myöskään välttämättä edellytä kaavoitusmenettelyä. Edelleen huomionarvoista on se, että esimerkiksi aurinko- ja tuulivoimahankkeet eivät usein edellytä muita lupia kuin rakentamislain (751/2023) mukaisen rakentamisluvan. Rakentamislupaa koskeva järjestöjen muutoksenhakuoikeus on rajattu rakentamislain 179 §:ssä koskemaan ainoastaan YVA-lain soveltamisalassa olevia hankkeita. Järjestöillä ei useissa tilanteissa näin ollen olisi muutoksenhakuoikeutta YVA-vapautuksen piirissä olevien aurinko- ja tuulivoimaloiden rakennuslupiin. Ympäristöministeriö ei näin ollen pidä Energiateollisuus ry:n väitettä perusteltuna.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry puolestaan pitää lausunnossaan välttämättömänä muuttaa 1. lakiehdotuksen muutoksenhakua koskevaa 19 §:ää siten, että ympäristöjärjestöille lisättäisiin muutoksenhakuoikeus 14 f §:n mukaisten seulontapäätösten lisäksi myös 14 c §:n mukaisista nopean kehittämisen alueiden nimeämispäätöksistä.

Ympäristöministeriö toteaa, että alueen nimeämispäätöksen oikeusvaikutukset liittyvät esityksen mukaan lupamenettelyn normaalia lyhyempiin määräaikoihin sekä mahdollisuuteen päästä YVA-menettelyä ja Natura-arviointia koskevan vapautuksen piiriin. Lopullisesti YVA-menettelyä ja Natura-arviointia koskevan vapautuksen soveltuminen ratkeaisi esityksen mukaan seulontapäätöksellä. Nopean kehittämisen alueen nimeämispäätöksen oikeusvaikutukset eivät ympäristöministeriön näkemyksen mukaan ole sellaisia, että perustuslain 20 § edellyttäisi niitä koskien normaalia laajempia muutoksenhakuoikeuksia. Ympäristöministeriö ei pidä Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n muutosehdotusta perusteltuna.

4. Voimavaravaikutukset ja sähköinen asiointi

4.1. Viranomaisen voimavaravaikutukset

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunnon mukaan esityksestä aiheutuvien resurssien arviointi olisi tehtävä nyt tämän lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä. Myös muissa lausunnoissa on nostettu esille tarve varmistaa viranomaisten riittävät voimavarat.

Ympäristöministeriö toteaa, että esityksen ehdotusten ei odoteta aiheuttavan toimivaltaisille lupaviranomaisille, ottaen huomioon myös kohdassa 2.2 todettu. Esityksellä arvioidaan kuitenkin olevan vaikutuksia uusiutuvan energian yhteyspisteviranomaisen voimavaroihin, ja kyseiset vaikutukset on käsitelty eduskunnassa samaan aikaan käsittelyssä olevan hallituksen esityksen laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (41/2025 vp) yhteydessä.

Hallitus on sopinut kehysriihessä 23.4.2025 julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029, että hallitus turvaa uuden lupaviranomaisen perustamisen yhteydessä sille riittävät resurssit. Resurssitarpeista on tarkoitus huolehtia nostamalla maksullisen ympäristö- ja vesitalousluvituksen kustannusvastaavuutta, jonka

myötä virastolle arvioidaan kertyvän lisää maksutuloa. Lupa- ja valvontaviraston aloittaessa toimintansa luvituksen toimintakyvyn, yhteyspisteviranomaisen toiminnan ja etusijamenettelyn sujuvan jatkon varmistamiseksi arvioidaan kuitenkin tarvittavan määräaikaista lisämäärärahaa erityisesti vuosille 2026–2027. Lisämäärärahan tarpeeksi on hallituksen esityksessä 41/2025 vp arvioitu vuodelle 2026 4,1 miljoonaa euroa ja vuodelle 2027 5,1 miljoonaa euroa. Tältä osin hallitus varmistaa Lupa- ja valvontaviraston riittävät resurssit ja lisärahoituksen talousarvion yhteydessä ottaen huomioon kustannusvastaavuuden nostamisen tilanteen ja sen arvioidut vaikutukset.

4.2. Sähköinen asiointi

Suomen Kuntaliitto ry pitää lausunnossaan välttämättömänä, että Luvat ja valvonta -palvelun rajapintaratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen myös kuntien järjestelmiin järjestetään ja rahoitetaan kohtuullisessa aikataulussa valtion varoista. Myös muissa lausunnoissa korostetaan sähköisen asioinnin merkitystä määräaikojen toteutumisen varmistamisessa.

Ympäristöministeriö toteaa, että esityksellä ei esitetä muutoksia sähköistä asiointia koskeviin säännöksiin, eikä sähköistä asiointia koskevia muutostarpeita ole sen yhteydessä tarkemmin arvioitu. Sähköisen asioinnin ongelmat on esityksen valmistelussa kuitenkin tunnistettu. Niiden on todettu liittyvän voimassa olevan lainsäädännön käytännön toimeenpanoon. Ympäristöllisten menettelyiden digitaalisia palveluja kehitetään paraikaa osana yhden luukun palvelujen hanketta ”Yhden luukun palvelujen digitalisaation koordinointi” -hankkeessa (jäljempänä YLP Digi). Voimassa olevan uusiutuvan energian lupamenettelylain tarkoittamana sähköisenä yhteyspisteenä toimivasta Luvat ja valvonta -palvelusta pyritään YLP Digi -hankkeessa kehittämään kattava lupien digitaalinen hakukanava, jonka kautta hakemukset ohjautuisivat kustakin luvasta vastaavalle viranomaiselle ja sen tietojärjestelmiin. Sen kautta toiminnanharjoittaja voisi hakea keskeiset ympäristöön liittyvät luvat ja asioida Lupa- ja valvontavirastossa. YLP Digi -hankkeessa pyritään myös etsimään keinoja, joilla voitaisiin kannustaa kuntia paremmin liittymään Luvat ja valvonta -palveluun.

5. Muita huomioita

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiinnittää lausunnossaan huomion eduskunnan käsittelyssä samaan aikaan olevaan hallituksen esitykseen laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (41/2025 vp) ja toteaa, että olisi ollut syytä valmistella lakiehdotus, jossa eri lupamenettelyjä koskevat säännökset olisi sisällytetty kyseiseen ympäristöasioiden käsittelystä annettavaan lakiin. Energiateollisuus ry puolestaan katsoo lausunnossaan olevan tarpeellista lainsäädännön jatkokehityksessä koota ympäristölliseen luvitukseen liittyvät menettelyt yhteen lakiin.

Ympäristöministeriö toteaa, että erilaisten ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevien säädösten yhteensovittamista ja mahdollisuuksien mukaan yhdistämistä voidaan pitää pitkällä tähtäimellä kannatettavana tavoitteena. Tällainen ei ole aikataulullisesti ollut mahdollista tämän hallituksen esityksen valmistelussa direktiivin täytäntöönpanon liittyvän aikataulun takia.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Metsähallitus kiinnittävät lausunnossaan lisäksi huomiota tarpeeseen kehittää YVA-menettelyä siten, että se kohdistuisi vain merkittäviin ympäristövaikutuksiin.

Ympäristöministeriö toteaa, että YVA-menettelyn syvällisempi kehittäminen ei kuulu tämän hallituksen esityksen alaan. Se huomauttaa kuitenkin, että ympäristöministeriö on keväällä 2024 käynnistänyt osana

yhden luukun palvelujen hankekokokonaisuutta yhden luukun palvelujen sekä siihen kytkeytyvien ministeriön hallinnonalan ympäristötehtävien toimeenpanohankkeen (YLP-toimeenpanohanke). Hankkeen tavoitteena on muun ohella se, että YVA voisi kohdentua jatkossa enemmän merkittäviin vaikutuksiin. Hallituksen esityksen laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (41/2025 vp) yhteydessä on myös valmisteltu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun valtioneuvoston asetukseen (277/2017) muutoksia, joilla pyritään edesauttamaan YVA-menettelyn kohdentumista merkittäviin vaikutuksiin. Asetusmuutoksen luonnos on toimitettu ympäristövaliokunnalle esityksen 41/2025 vp käsittelyn yhteydessä 15.5.2025.